

УДК 369.01(477)

ЗАСАДИ ПРАВОТВОРЧОСТІ У СФЕРІ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

С. Сільченко

*Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
вул. Пушкінська, 77, 61024 Харків, Україна
e-mail: ssilchenko74@mail.ru*

У статті теоретично обґрунтовано висновки про те, що у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування основним способом нормотворчості є централізоване прийняття нормативно-правових актів. Сфера локальної правотворчості є обмежена або взагалі виключається.

Ключові слова: норма права, джерело права, правотворчість, механізм правового регулювання, соціальне страхування.

Правовому регулюванню соціально-забезпечувальних відносин приділено значну увагу як у радянський період, так і в часи незалежності України. Тим не менше ця проблема не полишає своєї актуальності через її фундаментальний характер, а також завдяки процесу постійного накопичення правових знань. Виникають і обґрунтовуються нові підходи у визначенні й характеристиці таких базових категорій правового регулювання, як метод, механізм правового регулювання, правові засоби та інструменти. Важливо підкреслити логіку пізнання, «за яким «подумки конкретне» при правовому опосередкуванні суспільних відносин встановлюється поступово, крок за кроком. Відбувається природний процес сходження від «абстрактного» до того чи іншого рівня «конкретного»» [1, с. 1–2].

Становлення вітчизняної системи соціального захисту населення і соціального страхування як найважливішого її складника супроводжується активною правотворчістю. Зростає значення законодавчих актів у правовому регулюванні відносин соціального захисту. Слід підтримати Ю.В. Васильєву, яка зазначає, що закон поступово займає провідне становище серед інших галузевих джерел [2, с. 15]. Проте наявна й інша тенденція – суттєве збільшення кількості підзаконних нормативно-правових актів, що стосуються соціального страхування, а також інтерпретаційних актів, які активно використовуються у повсякденній діяльності Фондів соціального страхування. Водночас у літературі наголошується на існуванні проблем ефективності і якості джерел права, насамперед, нормативно-правових актів [3, с. 21–23].

Очевидно, що означена проблема має комплексний характер, тому вона не може розглядатися окремо від інших проблем, пов'язаних з правовим регулюванням соціальної сфери. У теорії права процес правового регулювання характеризується здебільшого як певна послідовність стадій, що водночас характеризує механізм правового регулювання. Такий підхід демонструють Є.Б. Ручкін, В.Д. Ткаченко [4, с. 220–223], О.Ф. Скакун [5, с. 263–264], О.В. Малько [6, с. 626–632], В.С. Козлов [7, с. 356–363] та ін.

Метою цієї статті є дослідження загальних засад правотворчості як вихідної стадії правового регулювання у сфері загальнообов'язкового державного соціального страху-

вання. Досліджували цю сферу такі науковці у галузі права соціального забезпечення, як В.С. Андреев, К.С. Батигін, В.П. Галаганов, І.О. Гуменюк, О.Є. Мачульська, Т.К. Миронова, С.М. Прилипка, Н.М. Стаховська, М.Ю. Федорова та ін.

Загалом процес правового регулювання відносин соціального страхування складається, на нашу думку, з таких стадій:

1. Стадії правотворчості, правової регламентації суспільних відносин, коли відбувається процес формування правил чи нормативних моделей поведінки і надання ним загальнообов'язкового характеру.

Треба зазначити, що окремі вчені виносять стадію правотворчості за дужки правового регулювання. Зокрема, Т.І. Тарахонич стверджує, що розуміння правового регулювання як впливу права на суспільні відносини, який здійснюється через можливість використання відповідної системи засобів, дає змогу розглянути правотворчість як процес, що передує правовому регулюванню [8, с. 10]. Але зазначений погляд, швидше, є винятком у загальному підході до означеної проблеми. Погодитися з ним ми не можемо, оскільки відокремлення правотворчості від інших стадій механізму правового регулювання нівелює важливий зв'язок між нормою права і її джерелом.

2. Стадії виникнення правовідносин, де загальні статутні права і обов'язки суб'єктів права трансформуються в конкретні суб'єктивні права і юридичні обов'язки учасників правовідносин.

3. Стадії реалізації суб'єктивного юридичного права і обов'язку через застосування норм права відповідним компетентним органом (у нашому випадку – органом соціального страхування).

Факультативною стадією правового регулювання, що передбачає накопичення певного досвіду застосування норм права, є офіційне тлумачення норм права.

Передусім варто зазначити, що процес формування права чи правоутворення – це більш широке та багатогранне поняття, ніж правотворчість. Недарма в розумінні правотворчості нині розрізняють широкий і вузький аспекти. У вузькому значенні правотворчість розуміють як безпосередній процес створення норм права компетентними органами. Натомість широке тлумачення охоплює цей процес з моменту правотворчого задуму до практичної реалізації юридичної норми [4, с. 175–178, 273; 6, с. 368–371].

Правоутворення охоплює науковий аналіз та виявлення дійсної потреби в майбутньому правовому регулюванні, максимальне врахування суспільної думки, пропозицій та зауважень громадських організацій та політичних партій, фахівців-практиків та вчених, сформульованих засобами масової інформації, в науковій літературі, публічних виступах, листах та заявах громадян тощо. На формування права впливають економічні, політичні, соціальні, національні, зовнішньополітичні, ідеологічні, організаційно-вольові фактори [9, с. 11]. Як зазначає О.Ф. Скаун, утворення права (правоутворення) – це складний, тривалий, багатофакторний процес формування (виникнення, розвитку і зміни) норм права, що починається з узагальнення соціальних відносин, поведінки, договорів тощо, в яких відображаються потреби й інтереси більшості населення відповідно до його розуміння свободи, рівності та справедливості, і завершується наданням їм певної форми (джерела) права з визначеним державним забезпеченням (реалізацією, охороною, захистом). Процес правоутворення іде безупинно [5, с. 200–201].

Втім, у межах цього дослідження основну увагу буде приділено правотворчості як діяльності уповноважених державою органів щодо прийняття нормативно-правових актів, тим більше, що такий підхід є панівним у теорії права. Оскільки вітчизняна правова система ґрунтується на писаному праві, то і правове регулювання

у сфері соціального страхування розпочинається з формування обов'язкових правил поведінки, утілених у певній формі – певному джерелі права.

Як слушно зазначає С.С. Алексєєв, норми права виконують роль головного юридичного засобу, за допомогою якого здійснюється регламентація суспільних відносин. Правові норми є юридичною основою регулювання. За їх допомогою запроваджується той чи інший правовий режим, спрямовується поведінка учасників суспільних відносин відповідно до нормативних моделей такої поведінки. У нормах фіксуються й закладаються усі інші правові засоби, що утворюють механізм правового регулювання [10, с. 34–35, 106–108].

Як фундамент механізму правового регулювання, його основна ланка, норма права виконує дві основні функції. Статична функція полягає у тому, що норма фіксує певні моделі суспільно бажаної поведінки, способи її стимулювання. Реалізація динамічної функції передбачає, що у багатьох випадках норма права сама собою здатна змінити суспільні відносини, викоринюючи віджилі чи небажані, а також стимулюючи прогресивні, спрямовані на якнайповніше задоволення потреб суспільства. Зазвичай такий процес іменують правовим впливом, що передбачає безпосередню дію норм права на суспільну свідомість без утворення відповідних правовідносин. Але, як слушно підмічає А. Денисова, недооцінка правотворчим органом специфіки сприйняття права призводить до того, що окремі закони та інші нормативно-правові акти не сприймаються суспільною свідомістю як орієнтири поведінки. Якщо призначення приписів права полягає головне в тому, щоб викликати в адресатів певного роду дії відповідно до вимог, що змодельовані, то очевидно, що самі собою ці дії поза волею та свідомістю їх носія виникнути не можуть [11, с. 4]. Утім, ми і не намагаємося перебільшити значення динамічної функції, адже історичний шлях нашої країни, а також реалії сьогодення переконливо свідчать, що далеко не завжди діяльність законодавця у сфері нормотворчості адекватно відображає наявний рівень суспільного розвитку і потреби суспільства. Навіть об'єктивно необхідні правотворчі рішення досить часто призводять до небажаних наслідків. Це відбувається тому, що закони не ґрунтуються на адекватно досліджених, пізнаних проблемах і запитах суспільства. Чи не дарма, розмірковуючи над вадами законодавчої діяльності, відомий соціолог Герберт Спенсер наголошував: «перш, ніж втручатися в соціальні процеси, їх треба ретельно вивчити. Важливо зрозуміти, що в суспільстві причини породжують значно більше наслідків, ніж де інде, і що непередбачувані й віддалені наслідки так само невідворотні, як і найближчі» [12, с. 134].

Громадянське суспільство не може залишатися байдужим до того, як встановлюються правила поведінки для особи, який характер мають ці правила. «Необхідно враховувати – пише А.П. Баранов – що в даний час в особистості виникає потреба в необхідності знати, чому створюється норма права, яку особистість повинна виконувати» [13, с. 42]

На жаль законотворці не враховують цих порад, намагаючись за допомогою недолугих законів розв'язати складні суспільні проблеми, причому часто навіть не прораховуючи найближчих соціально-економічних наслідків своєї діяльності. Так, наприклад, із набранням чинності Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [14] значно ускладнилося фінансування виплати допомоги тимчасової непрацездатності. Єдиний соціальний внесок не зараховують в рахунок виплати допомоги за тимчасовою непрацездатністю, як це було передбачено попередньою редакцією ч. 1 ст. 51 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування

у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» [15]. Фінансування виплати допомоги здійснюється безпосередньо зі страхового Фонду. Роботодавці мають подавати відповідні заявки-розрахунки, а Фонд перераховує страхувальникові кошти протягом 10 днів із моменту отримання заявки.

Суперечливими є норми, впроваджені Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо зарахування до страхового стажу періоду материнства. Зокрема, період перебування застрахованої особи у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку не зараховується до страхового стажу за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням, оскільки зарахування такого періоду не визначено вищевказаним Законом. Також до страхового стажу не зачисляють період отримання виплати застрахованими особами допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, яку надають органи праці та соціального захисту населення, оскільки зазначений вид допомоги не належить до виплат, передбачених окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Отже, законотворчості у сфері соціального страхування повинна передувати ґрунтовна соціально-економічна експертиза наслідків ухвалення тієї чи іншої правової норми, прогнозування її впливу на соціально-забезпечувальні та інші суспільні відносини. Лише в такому випадку вдасться досягти прийнятного рівня співвідношення фактичного наслідку прийняття закону і мети, яку законодавець ставив під час його ухвалення [16, с. 18–19]. Очевидно, що без розробки, ухвалення й оформлення, тобто надання формальної визначеності нормам права правове регулювання є неможливим. На цій стадії важливо, щоб законодавець адекватно відчув і з'ясував інтереси і потреби більшості членів суспільства як передумову для того, щоб зафіксувати у нормі права бажану і допустиму з погляду суспільства модель поведінки. У сфері соціального забезпечення загалом і соціального страхування зокрема передумовою законотворчості, на наш погляд, є потреба створення й підтримання суспільно-корисної та ефективної моделі соціального захисту громадян від дії соціальних ризиків.

Оскільки процес правового регулювання починається зі встановлення правових норм, очевидно, що не можна ігнорувати процес нормотворення, дотримання його правил. Недарма, даючи оцінку конституційності законів, ухвалених Верховною Радою України з порушенням процедури, визначеної Конституцією, Конституційний Суд України неодноразово визнавав такі закони неконституційними. Ця позиція чітко викладена, наприклад, у Рішенні від 12 липня 2000 р. № 9-рп/2000 у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, 1992 р.» (справа про ратифікацію Хартії про мови, 1992 р.) [17].

На цій стадії регулювання відбувається фіксація первинних правових засобів: дозволів, приписів і заборон у структурі кожної правової норми. Правовий режим тієї чи іншої галузі права визначає специфічну сукупність засобів, які переважають у наповненні нормативного масиву.

Імперативний характер впливу на поведінку учасників соціально-забезпечувальних відносин зумовлений характером регульованих відносин. За їх допомогою здійснюється перерозподіл частини валового внутрішнього продукту, суспільного за своєю природою, що потребує обов'язкової фіксації правил і умов розподілу останнього. Для забезпечення кожному гарантованого рівня споживання за рахунок

цих коштів мають бути чітко встановлені умови, підстави та обсяг, в якому громадянин може претендувати на отримання того чи іншого виду соціального забезпечення. Відповідні правила можуть бути закріплені лише нормативними актами, тому договір у цій сфері виключається. Так само суспільний характер суспільного продукту диктує і рівень регулювання – централізований, що практично виключає локальне та індивідуальне регулювання [18, с. 65].

Основним засобом впливу на поведінку учасників соціально страхових відносин ми визнаємо припис, адресований обом суб'єктам рівною мірою. Відповідний Фонд соціального страхування, надаючи той чи інший вид соціального забезпечення, заздалегідь обмежений межами та обсягом пропонованих матеріальних благ і соціальних послуг, визначених нормою права. Що стосується фізичної особи, яка підлягає забезпеченню, то вона також зобов'язана дотримуватися встановлених приписів і не може потребувати більшого, ніж це передбачено правовою нормою.

Дія приписів підкріплюється заборонами, порушення яких спричиняє негативні наслідки. Недарма характер відповідальності, властивий правовому режиму тієї чи іншої галузі права, має суттєве значення й визначає характер галузевого правового регулювання.

Оцінюючи сферу використання дозволу у праві соціального забезпечення, потрібно відзначити, що вона є досить обмеженою. Дозвіл спрямований у напрямі уповноваженого суб'єкта – громадянина, який потребує надання певного блага. Він визначає порядок звернення особи до органу соціального забезпечення. За відсутності волі застрахованої чи забезпечуваної особи жодний вид соціального забезпечення не надається. Виключення стосуються невідкладної медичної допомоги, втім за умови формування в Україні медичного права ця сфера відходить з царини права соціального забезпечення.

Громадянин самостійно може визначити час звернення й потрібний вид забезпечення (за наявності права на кілька їх видів, якщо вони не можуть бути надані одночасно). Варіативність порядку його надання притаманна недержавному пенсійному забезпеченню або добровільному соціальному страхуванню.

Окрім відповідного набору правових засобів велике значення набуває спосіб правотворчості. У праві соціального забезпечення нормотворчість відбувається здебільшого в централізованому порядку шляхом прийняття нормативно-правових актів. Навіть у тих сферах, де прийнятною і бажаною є соціально-партнерська (локальна) правотворчість, ситуація принципово не змінюється.

Передусім цей висновок ґрунтується на положеннях Конституції України [19], ст. 92 якої передбачає, що винятково законами України визначаються основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення.

Використання централізованої правотворчості загальнообов'язкового державного соціального страхування закладене базовим актом у цій сфері – Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [20]. Основи, як зазначено у преамбулі, відповідно до Конституції України визначають принципи та загальні правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян в Україні. Відповідно до ч. 1 ст. 2 цього закону законодавство України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування складається з цих Основ та прийнятих відповідно до них законів, інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування. Тож базовий нормативно-правовий акт у сфері соціального страхування не передбачає інших варіантів нормотворчості, окрім централізованої.

У науці соціально-партнерську та локальну нормотворчість вже не розглядають як похідну від централізованої. Засади локального регулювання доцільно шукати не в діяльності держави, яка надає колективам підприємств право самостійно регулювати певні види суспільних відносин, а в самій системі цих відносин, що потребують правового опосередкування, максимально наближеного до умов підприємства через наявність специфіки, яка не може бути врахована у загальнодержавних актах. Також необхідно враховувати і суб'єктивний фактор, який значно підвищує ефективність рішення, прийнятого самим колективом [21, с. 73].

Втім можливість брати участь у регулюванні правовідносин соціального страхування учасниками соціально-трудова відносин все ж є. Відповідно до ст. 8 Закону України «Про колективні договори і угоди» [22] угодою на державному рівні регулюються основні принципи і норми реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин, зокрема щодо соціального страхування.

Якщо проаналізувати зміст Генеральної угоди про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2010–2012 рр. [23], можна виділити декілька важливих положень, що визначатимуть розвиток системи загальнообов'язкового державного соціального страхування. Передусім, це домовленості сторін щодо забезпечення реалізації принципів соціального партнерства в управлінні загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, передбачені п. 4.7 Угоди. Також намічені заходи щодо забезпечення цільового використання коштів соціального страхування (п. 4.10), підвищення ефективності їх витрачання (п. 4.1, 4.9), запровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування (п. 4.7.3). Проте навряд чи зазначені положення мають характер класичних правових норм, розрахованих на неодноразове використання у певних правовідносинах. Вони є результатом соціального діалогу, мають чітку мету встановлення і не розраховані на постійне чи багаторазове використання.

Що ж стосується змісту колективних договорів, вони, як засвідчили результати власного дослідження автора, практично не містять спеціальних норм, які б регулювали певні відносини у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування. Як правило, достатнім вважається констатація факту, що усі наймані працівники підлягають цьому страхуванню.

Хоча в Україні реалізована трьохстороння модель такого діалогу, в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування саме держава в особі центральних органів виконавчої влади виконує ключові функції: по-перше, гаранта забезпечення застрахованих осіб та надання їм відповідних соціальних послуг через фонди, рівноправної участі всіх сторін у соціальному діалозі; по-друге, представника власних інтересів як сторони соціального діалогу; по-третє, арбітра у вирішенні спірних питань [24, с. 4]. Саме держава здійснює законодавче та підзаконне нормативне регулювання (це підтверджується змістом проаналізованих положень Генеральної угоди, оскільки вона зобов'язалася ухвалити певні нормативні акти).

Очевидно, що централізоване нормативно-правове регулювання має залишатися основним способом правотворчості у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування. Це є наслідком ролі, яку держава виконує у даній галузі, гарантуючи існування й ефективну діяльність означеної системи соціального захисту. Сферою локальної нормотворчості має стати сфера добровільного або недержавного соціального забезпечення, оскільки потреба у прийнятті тих чи інших правил поведінки напряму залежатиме від домовленостей соціальних партнерів і наявних економічних можливостей для взяття на себе певних зобов'язань.

Проте юридична сила норм права, ухвалених як у централізованому, так і децентралізованому порядку, має бути однаковою і забезпечуватися усіма наявними засобами, притаманними національній правовій системі.

Список використаної літератури

1. *Зинченко С.А.* Юридические факты в механизме правового регулирования / С.А. Зинченко. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 152 с. – (обл).
2. *Васильева Ю.В.* О современном состоянии законодательства и науки права социального обеспечения / Ю.В. Васильева // Современное состояние законодательства и науки трудового права и права социального обеспечения : матер 6-й Междунар. наук.-практ. конф. / под ред. К.Н. Гусова. – М. : Проспект, 2010. – С. 14–28.
3. *Косович В.* Якість нормативно-правових актів: загальнотеоретична характеристика / В. Косович // Вісник Львівського університету. Сер. юрид. – 2012. – № 55. – С. 20–27.
4. Загальна теорія держави і права : підручн. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін. ; за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. – Харків : Право, 2010. – 584 с.
5. *Скакун О.Ф.* Теорія держави і права : підручник / О.Ф. Скакун. – 2-ге вид. – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 520 с.
6. Теория государства и права : курс лекций / М.И. Байтин, Ф.А. Григорьев, И.М. Зайцев и др. ; под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. – М. : Юрист, 1999. – 672 с.
7. *Дробязко С.Г.* Общая теория права : учеб. пособ. для вузов / С.Г. Дробязко, В.С. Козлов. – 5-е изд. – Минск : Амалфея, 2011. – 500 с.
8. *Тарахонич Т.І.* Правове регулювання та правотворчість: співвідношення понять / Т.І. Тарахонич // Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – 2010. – Вип. 49. – С. 9–16.
9. *Тарнопольська О.М.* Удосконалення правотворчого процесу як засіб запобігання прогалин у законодавстві / О.М. Тарнопольська // Вісник академії адвокатури України. – 2009. – № 2. – С. 11–14.
10. *Алексеев С.С.* Механизм правового регулирования в социалистическом государстве : монография / С.С. Алексеев. – М. : Юрид. лит., 1966. – 187 с.
11. *Денисова А.* Правовий вплив: природа та функціональне призначення / А. Денисова // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. юрид. – 2012. – № 55. – С. 3–10.
12. *Спенсер Г.* Грехи законодателей ; пер. с англ. С.А. Москвина / Г. Спенсер // Социологические исследования. – 1992. – № 2. – С. 129 – 136.
13. *Баранов А.П.* Механизм правового регулирования как процессуальная система / А.П. Баранов // История государства и права. – 2011. – С. 41–44.
14. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 2–3. – Ст. 11.
15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням : Закон України від 18.01.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 14. – Ст. 71.
16. *Рабінович П.* Ефективність юридичних гарантій законності: до методики її виявлення / П. Рабінович // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 1 (60). – С. 17–27.
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, 1992 р.» (справа про ратифікацію Хартії про мови, 1992 р.) від 12.07.2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 29. – Ст. 1232.

18. Право социального обеспечения : учебник / Е.Н. Доброхотова, Т.В. Иванкина, М.Ю. Лаврикова и др. ; под. ред. М.В. Филипповой. – М. : Юрист, 2006. – 446 с.
19. Конституція України: затверджена Законом України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
20. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14.01.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст. 121.
21. *Кобець В.А.* Локальне регулювання в механізмі правового регулювання / В.А. Кобець // Держава і право: de lege praeterita, instante, futura : тези міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 листоп. 2009 р. – Миколаїв, 2009. – С. 73–74.
22. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01.07.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – Ст. 361.
23. Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2010–2012 роки // Уряд. кур'єр. – 2010. – № 220. – 24 лист.
24. *Новак І.* Соціальний діалог і загальнообов'язкове державне соціальне страхування / І. Новак, Л. Логачова // Праця і зарплата. – 2006. – № 44. – С. 4–5.

ОСНОВЫ ПРАВОТВОРЧЕСТВА В СФЕРЕ ОБЩЕОБЯЗАТЕЛЬНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ

С. Сильченко

Национальный университет

«Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого»

ул. Пушкинская, 77, 61024 Харьков, Украина

В статье проведено теоретическое обоснование вывода о том, что в сфере общеобязательного государственного социального страхования основным способом нормотворчества является централизованное принятие нормативно-правовых актов. Сфера локального правотворчества ограничена или вообще исключается.

Ключевые слова: норма права, источник права, правотворчество, механизм правового регулирования, социальное страхование

PRINCIPLES OF LAWMAKING IN THE SPHERE OF COMPULSORY STATE SOCIAL INSURANCE

S. Silchenko

National University «Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine»

Pushkinska Str. 77, UA – 61024 Kharkiv, Ukraine

The article is focused on the substantiation of the issue that centralized law-making is the most proper method of legal regulation in the field of compulsory state social insurance. Application of local (individual) regulations in this field is limited or excluded.

Key words: norm of law, source of law, lawmaking, mechanism of legal regulation, social insurance.

Стаття: надійшла до редакції 18.10.2012

прийнята до друку 09.11.2012